

Välkommen
hem!

Häggdånger

En vacker, levande och familjär landsbygd

– några minuter från staden

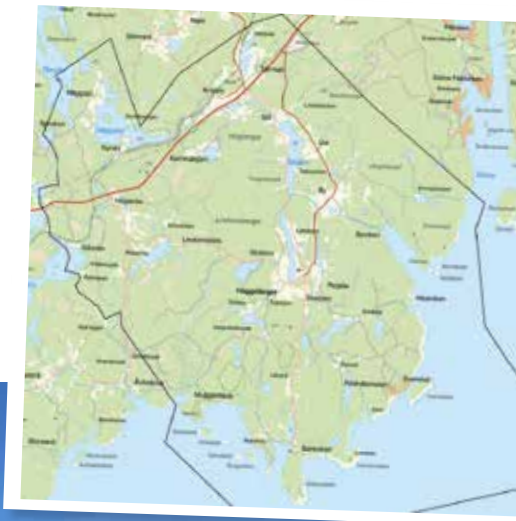
I sydligaste Ångermanland hittar du Höga Kustens entré: Häggdånger – en historisk socken som alltid är nyfiken på framtiden. Gemenskap och samlade krafter har alltid varit ett signum för bygden och håller den dynamiskt levande i en föränderlig värld. Den andan fanns när byborna hässjade hö tillsammans i det gamla jordbruket, när byalagen för hand konstruerade de första elkraftverken i början av 1900-talet – och när man 2007 räddade skolan från nedläggning genom att bygden köpte och tog över underhållet av byggnaden.

Med havet, skogarna, bergen, sjöarna, klapperstensfälten, ängarna och de trolska tjärnarna som kuliss är det ganska lätt att man glömmer att både Härnösand och Sundsvalls stadskärnor finns en kort biltur bort. Vare sig du letar efter smultronstället för dagsutflykten – eller för hela livet – är du varmt välkommen hit!

Häggdångers ovärderliga styrkor är redan uppenbara för många av oss som bor och verkar här men

kan vara svåra att sätta ord på och klä i siffror. Med denna lokalekonomiska analys vill vi definiera dessa befintliga och möjliga framtida värden så konkret det går i form av både ingående statistik och bybornas åsikter och drömmar.

Innehåll

- 4-7** Här vill jag leva och bo
Från Rom till Häggdånger
Nybyggarna
- 8-9** Glimtar ur historien
- 10-11** Hallå där...
... Emil Österholm
- 12-15** Lokalekonomisk
analys (LEA)
- 16-17** Allt som redan finns
- 18-22** Prioriterade
områden för utveckling
Besöksnäring
Företagande/samverkan
Mötesplats + servicepunkt
Pendling + infrastruktur
Boende
- 23** Mitt smultronställe ...

LEA-gruppen

Engagerade människor har ingått i en arbetsgrupp bestående av både äldre och yngre med anknytning till flera platser i bygden. Vi har sökt så många perspektiv som möjligt. Nu vill vi fokusera på vad vi som bor eller driver företag här, kan göra själva.

Här vill vi leva och bo

I många decennier har städerna vuxit och bygderna krympt med minskade resurser och service som naturlig följd. För att locka barnfamiljer och andra i arbetsför ålder att flytta till en ort har arbetstillfällena och jobb tidigare varit bärande argument men så är det inte längre.

Genom digitalisering öppnas nya möjligheter att välja boendeort. Trenden har vänt och allt fler söker sig en plats på landet. I Häggdånger finns skola och förskola, något som lockar barnfamiljer att flytta hit.

TEXT: SUSANNE VINDERÅ FOTO: KERSTIN STICKLER

Från Rom till Häggdånger

Maria Dahlberg, Dante Scaglioni-Dahlberg, Alessandro Scaglioni.

När Alessandro från Rom och Maria från Sundsvall träffades i London och blev ett par visste de inte att de skulle slå sig ned och bilda familj här i Häggdånger. Via några år i Rom som entreprenörer med ett eget Bed & Breakfast med Alessandros bror och ett tag i Göteborg var det ändå hit de flyttade för sju år sedan.

– Friheten att kunna leva livet precis som vi vill, säger Maria på frågan om varför de väljer att bo här och Alessandro håller med. Drömmen att kunna skapa och tillåtas vara kreativ hänger ihop med att ha råd och det är sällan en storstad erbjuder ett attraktivt boende till en rimlig kostnad så att inte jobbet och att dra in pengar tar över själva livet. Utsikten från verandan och köket ned mot sjön är rogivande vacker och odlingarna i förgrunden av bilden riktar tankarna mot Rom och Italien och den mat de åt där. Bondbönornas blommor flockas av hungriga humlor och längre ned växer kronärtskockorna för andra året i rad. De har övervintrat under granruskor och täckmaterial och det är ovanligt i våra trakter att kronärtskockan överlever. Här i Häggdånger går det med kärlek.

– Att komma från en så stor stad som Rom är en omställning, bekänner Alessandro men jag stortrivs här för att jag kan göra det jag vill, ha höns och får som håller landskapet mot sjön öppet. När sonen Dante blir stor, finns en fin skola att gå till. Förskolan ligger jämte skolan där Alessandro jobbar som kock.

– Ni äter pasta annorlunda än vi gör i Italien.

Där blandar vi ihop tillbehören med pastan och här serverar ni dem till, det upptäckte jag i skolbespisningen när barnen protesterade.

Alla djur på den lilla gården har italienska namn, katten heter Tjockis men i början hette den Smalis. Den lilla familjen matar hönsen och Dante drar omkring på ett litet fotbollsmål och fotbollen verkar vara ett intresse för honom. Men det är långt till lagkamraterna, så det blir nog en del skjutsande i framtiden om intresset håller i sig.

– Vi trodde nog att vi skulle bo i en storstad och visst har vi tittat på andra hus men inget är bättre än det här, säger Maria och får medhåll från Alessandro. Romantik kommer från Rom men den finns att finna här. Den starka framtidsdrömmen är att skapa en mysig och enkel restaurang med god Italiensk mat och kanske ett Bed & Breakfast, delar de. En mötesplats där lokalbefolkning och besökare kan avnjuta god mat och gott vin i det rofyllda Häggdånger. ●

Nybyggarna

Oscar Edholm och Ingela Månsson.

Nybyggarna Oscar och Ingela jobbar båda två i byggbranschen och det underlättar när det ska byggas helt nytt från grunden. Paret tänker hållbart för både miljön och plånboken och investeringar de gör nu kommer att betala sig i längden. Panelen är linoljebestruken, på taket finns solcellspaneler som kommer att försörja familjens årsbehov av el. Bergvärme och isolering därtill och en egen brunn. Tekniska lösningar som är svåra att få till i ett gammalt hus.

– Här låg det en lada tidigare som vi rev och huset efterliknar ladan i stilen men har en bredare kortsida och längre långsida, berättar Oscar.

– Häggdånger är en attraktiv plats att bo på, det finns fler som vill flytta hit än det finns hus till salu. Det påverkar priserna på husen och därför är det säkert att ta lånen och bygga här, säger Maria som till vardags är projektledare på Bo Klok.

Oscar är född och uppvuxen i Häggdånger och det var hans föräldrar som en gång förvärvade tomten där bygget pågår. Huset som paret ritat själva, inspirerade av andra hus och ladan som låg här förut, ligger naturskönt vid en sjö där fåglar häckar och fiskar plaskar i vattebrynet. Strandskyddsregler gör att de inte får äga marken ända ner till sjön men det märks inte på utsikten. Maria kommer från Jämtland från början och har landat fint i Häggdånger.

– Solen skiner alltid i Häggdånger, brukar vi skoja, säger hon.

– Lugnet här har också en dragningskraft. Nu bor vi i stan och det är ju fint och vi trivs men E4 går precis utanför. Lugnet här är en stor dragningskraft, säger Oscar.

Planeringen för när huset ska vara klart för inflyttning är inte spikad eftersom de båda nybyggarna är överens om att ta projektet i land i hälsosam takt så att de hinner att ta hand om livet också. ●

Den första kollektiva busslinjen 1925. Busslinjen innehades av Pelle Norberg som drev den till 1973 (48 år!)

På den tiden när motorsågen var så tung att det behövdes en ombyggd spark för att transportera den.

Glimtar ur historien

Häggdånger är den sydligaste församlingen i Ångermanland. Namnet består av Haegda som tros vara namn på ett vattendrag och -anger som betyder (havs)vik. Här finns Skarpudden, som varit känd av människor i tusentals år. Gravrösen, gravar och andra spår av människor vittnar om att det varit en känd och använd plats. I Krákumål – Ragnar Lodbroks dödssång från 800-talet beskrivs en strid som stod vid Skarpudden. Det är nog första gången en plats i Häggdånger nämns i skrift. Ragnar Lodbrok var Svearnas kung 770–785.

Fisket har alltid varit en mycket viktig näring i trakten. Under årens lopp har det funnits sex till sju fiskelägen längs Häggdångerskusten. Tack vare fisken klarade sig kustborna förhållandevis bra ifrån det lidande som drabbade folk under missväxtår. Tillgången på fiskevattnen var dock en ständig källa till tvister. Redan under 1400-talet seglade fiskare sommartid från Gävleområdet upp till Balsviken, som Barsviken då benämndes efter det fornordiska ordet ”bal” som betyder klippa.

På 1700-talet hade Gävlefiskarna blivit så många att de begärde att få bygga ett kapell i Barsviken. Med det kunde man uppfylla kyrkoplikten som rådde och fick ett hus att förvara fiskeredskap i under vintern. Kapellet

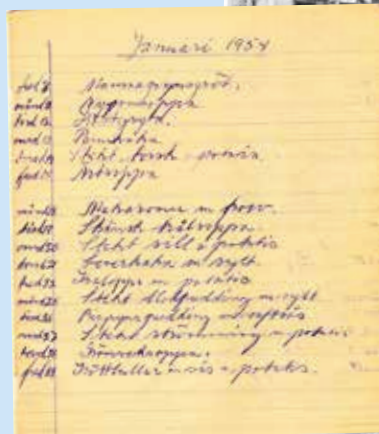
Barbro från Häggsjö som alltid varit intresserad och engagerad i Häggdångers historia

står kvar idag och är en omtyckt plats för kyrkliga sammankomster.

Som så många andra församlingar längs Bottenhavskusten drabbades även Häggdånger svårt när ryssarna brände 1720–1721. I stort sett alla byar fick hus nerbrända och plundrade på mat och värdesaker.

HÄGGDÅNGER gränsar i söder mot Medelpad. I slutet av 1600-talet anlades Åvike järnbruk på andra sidan gränsen. Till detta behövdes kol och därmed fick Häggdångersborna möjlighet till en ny inkomstkälla genom kolbränning. På Häggdångerssidan av gränsen längs Norrstigen fanns från 1770 fram till 1866 Västernorrlands sista avrättningsplats. Många skrönor finns om den sista avrättningen 1866 av skräddaren Petter Hedin som legomördat en kvinna mot en ersättning på 25 daler.

Skolmatsedeln var enkel men allt var lagat på plats i skolan.

Siste handlaren i Häggdånger ger upp efter 37 år bakom disken

Några satsningar på mindre industrier har funnits under årens lopp. 1916–1928 fanns ett tegelbruk i Muggårdsviken som gjorde sandtegel, dvs ett torkat och obränt tegel. Det finns fortfarande byggnader i Häggdånger som murades upp av teglet. På 1930-talet och ett antal år framåt fanns ett strömmingssalteri i Barsviken. 1806–1860-talet fanns också ett skeppsvarv i Barsviken som ägdes av fiskare i fiskeläget. Något som man kan likna en industri var den stora satsningen på att driva kraftverk. 1918 registrerades fem andelsföreningar i Häggdånger och fem kraftverk startades i samma vattenflöde från Häggsjö ner till By där ån rann ut i Byviken.

Häggdånger har sedan 1925 haft allmän buss- trafik. Fram till 1973 drevs busslinjen av Pelle Norberg. I början var vägarna bara så kallade kärrvägar/hästvågar och Pelle fick göra stopp och lägga igen gropar och ta bort stenar. På vintern hade han snöplog framför bussen. Många äldre kommer ihåg resorna till skolan som under vintrarna kunde ta lång tid. Med bussen skickade bönderna även mjölk till mejeriet i stan. Vägarna blev bättre, men så sent som 1952 byggdes vägen Barsviken – Hov.

Sedan 1925 gick även järnväg genom västra

delen av Häggdånger. Med den kom ett snabbt och enkelt sätt att åka till Härnösand. Från Häggdångers södra gräns och till Härnösand fanns två stationer, Gnistring och Hälleyland samt ett stort antal så kallade anhalter där man kunde kliva av och på tåget. Det var verkligen den tidens pendeltåg.

SEDAN BÖRJAN AV 1900-talet och fram till 1982 har det funnits affärer i flera byar. På 1940- och 1960-talet fanns det fem öppet dagligen. Den sista affären som stängde 1982 låg i Skedom och var Häggdångers hittills enda snabbköp. Till Perssons affär som låg ett stenkast från skolan kunde man springa och köpa billigt smågodis som Persson tålmodigt väntade medan det valdes ut.

1910 byggdes kyrkskolan i Hov och är idag den äldsta verkande grundskolan i Härnösand. Samtidigt med skolan i Hov fanns också skolor i Högsnäs, Antjärn och Malviken. Men med vikande barnantal och bättre kommunikationer samlades alla skolbarn till skolan i Hov.

Häggdånger var egen kommun fram till 1952, sammanslogs därefter med Säbrå för att sedan ingå i Härnösands kommun. ●

Hållä där...

... Emil Österholm

Du är född i Kovland och har pluggat på HDK, högskolan för design och konstantverk, i Göteborg, hur hamnade du i Häggdånger?

- Jag och min sambo sökte en plats som var nära till allt samtidigt som det ligger lite avskilt, det kan ju bli en del rökutveckling från mina ugnar. Antjärn är perfekt! Nära till två städer, E4 och lätt för kunder att hitta till min ateljé.

Vad är du mest stolt över i din karriär hittills?

- Det är att jag fått ett statligt stipendium så jag under två år bara kan jobba med min konst. Och mina egenbyggda, vedeldade keramikugnar.

Vilket är ditt smultronställe i Häggdånger?

- Grannens brygga :)

Visste du att...
...konstnären Emil Österholm bor och har sin ateljé i Häggdånger?

LEA – Lokal ekonomisk analys

Ett verktyg för utveckling

Lokalekonomisk analys (LEA) är en metod där lokalbefolkningen, med hjälp av statistik från SCB, kartlägger resurserna i sin bygd – för att få fram bygdens handelsbalans med omvärlden. Det tydliggör vilken utvecklingspotential som finns vad gäller företagande och arbetstillfällen. Genom att göra en LEA så får bygden en faktabaserad analys som ger en mer objektiv bild av läget och grund för riktningen och insatser för den framtida utvecklingen av bygden. LEA är en metod som utvecklats av Coompanion och använts på många orter runt om i Sverige och som lett till att matbutiker har räddats och ökat sin omsättning, att bagerier och frisörslonger startats, med mera.

Huvudsyftet för denna LEA är att lägga grunden, skapa kunskap om Häggdångers näring- och föreningsliv, kommersiell- och offentlig service, köpkraft och handelsbalans, befolkning och åldersstrukturer med mera. Som underlag för en utvecklings- och handlingsplan för oss som bor och verkar här.

Att tillsammans skapa visionen för vad vi vill åstadkomma, tillit bland befolkningen för entreprenörer att våga satsa på orten.

Föreningsrepresentanter, företagare och eldsjäljar från Häggdångersområdet har tillsammans bidragit med kunskap och inspel under 2022.

Tjärnsjö Brewery är ett litet nano-bryggeri som håller till på 12m² i en ombyggd gäststuga. - Vårt mål är att tillverka hantverksmässig öl med unika smaker och hög kvalitet och vara en lokal leverantör som kunderna känner förtroende för, säger Fredrik Lundgren som äger och driver företaget.

Köpkraft på orten

105 miljoner kr!

En del av vår studie handlar om hur mycket vi handlar för. Hur mycket spenderas och hur mycket flödar ut ur bygden? Enligt statistiken är det bara 5 procent eller mindre av den disponibla inkomsten som spenderas på orter där utbud av service är lågt. Hur kan vi ändra på detta?

Irena pengar är vi rätt rika. I runda slängar har vi tillsammans nästan 150 miljoner kronor per år att spendera. Vi är 543 personer (2020) som bor inom området, fördelade på 240 hushåll. I dag handlar vi det mesta på nätet eller utanför bygden. Helt naturligt då vi inte har någon butik.

Något stort vår statistik visar är att vi under sommarhalvåret får en ökad befolkning med mer än det dubbla! Hur kan vi ta vara på detta?

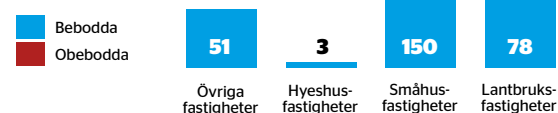
Vilken service i form av butiker och restauranger och attraktiva besöksmål kan vi utveckla för att ta vara på detta inflöde av människor och vad behövs för att få sommargästerna att stanna hela året?

Vi ska vara modiga och tänka nytt. Utveckla lösningar för att få nya värden att strömma in – genom att utveckla Häggdångers till en plats där vi kan leva och bo, gammal som ung, en plats vi vill kalla "hemma".

På sommaren fylls de "obebodda" småhusfastigheterna med sommargäster. Hur kan deras behov generera ekonomi på orten?

FASTIGHETER EFTER TYP OCH BOENDE (2020)

LEA – Lokal ekonomisk analys

En Lokal ekonomisk analys är ett verktyg som går ut på att studera detaljerad statistik för ett visst område. Vår lokalekonomiska analys baseras på senast tillgänglig statistik från Statistiska Centralbyrån (SCB) 220127.

Häggdånger i siffror

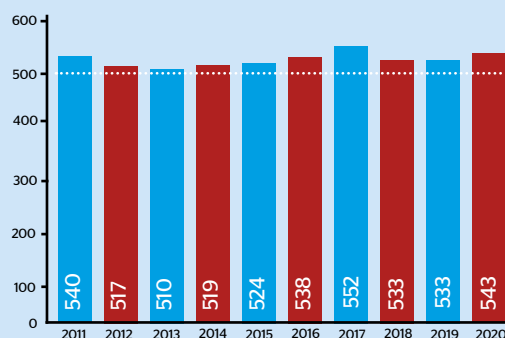
BEFOLKNING

Täthet i området	3,8 inv/km²
Täthet Härnösands kommun	23,7 inv/km²
Medelålder i området	45,4
Medelålder Härnösands kommun	44
Män	275
Kvinnor	268
Totalt	543
Hushåll	240
Födda	3
Döda	0
Födelsenetto	3
Inflyttade	41
Utflyttade	49
Befolkningsförändring	-8

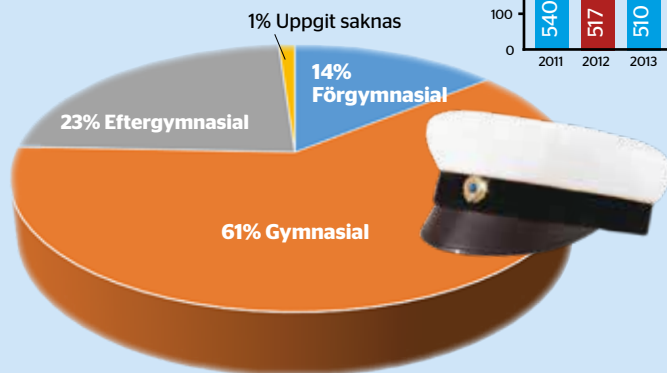
ÅLDERSFÖRDELNING

Ålder	Män	Kvinnor	Totalt 2021
0-6	17	22	39
7-15	33	24	57
16-24	19	16	35
25-44	50	56	106
45-64	81	84	165
65-	75	66	141
Totalt	275	268	543

BEFOLKNINGSUTVECKLING

UTBILDNINGSNIVÅ

BOENDEN

Fastighetstyp	Totalt antal
Lantbruksfastigheter	217
Småhusfastigheter	637
Hyreshusfastigheter	3
Övriga fastigheter	51
Totalt antal fastigheter	908

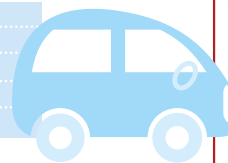
BEBODDA

Antal	Boende	Obebodda*
217	196	139
637	348	487
3	8	3
51	0	51
228	552	680

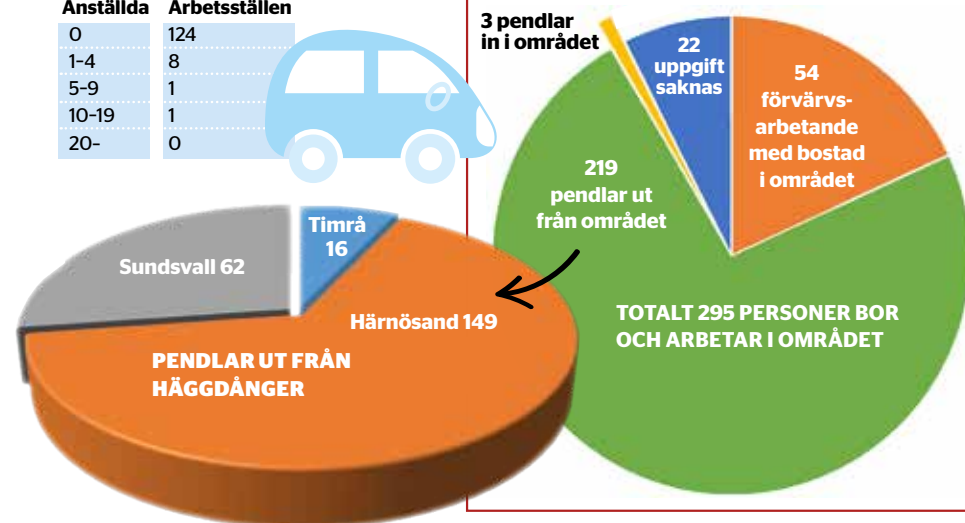
* Här räknas även fritidshus in.

ARBETSSTÄLLEN ANTAL

Anställda	Arbetsställen
0	124
1-4	8
5-9	1
10-19	1
20-	0

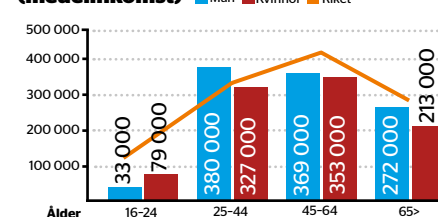

ARBETSPENDLING AV FÖRVÄRVSARBETANDE

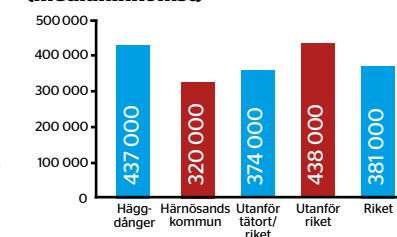

MED TILLSTÅND AV LANTMÄTERIET

SAMMANRÄKNAD FÖRVÄRVSINKOMST (medelinkomst)

DISPONIBEL INKOMST PER HUSHÅLL (medianinkomst)

SUMMA

Antal hushåll: **240** Disponibel inkomst/hushåll: **437 000 kr** Total disp inkomst i Häggdånger: **104 880 000 kr**

104 880 000 kr

Allt som redan finns...

I Häggdånger har det alltid funnits ett engagerat föreningsliv som har arbetat för bygdens utveckling och bevarande. Detta gör att det skapas ett intresse för närområdet och människor som verkar i det vilket leder till en genuin social plattform i bygden. Idag är det intresseföreningen, bygdegårdsföreningen, salteriföreningen och PRO som är mest aktiva.

Företag och arbetsplatser i bygden

Till största del består företaget i Häggdånger av många små företag inom jord- och skogsbruk för att därpå följas av en tiondel som jobbar med verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik. Här finns också hantverkare med tjänster som golvläggning, byggverksamhet, VVS och bilreparationer samt ölbryggerier och tryckeri för profilmaterial.

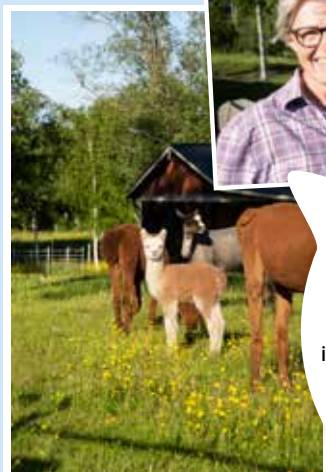
Det finns ett flertal företagare inom kultursektorn med egen verksamhet, försäljning samt utbildning.

Service vi har idag

- Kommunal skola, förskola och fritids
- Kommunal busstrafik med sex turer/vardag
- Pendlarparkeringar vid E4
- Tillitsbutiker med grönsaker och ägg under sommarmånaderna
- Camping och privata uthyrare av rum.
- Återvinningsstationer
- Kommunalt vatten och avlopp

Kultur, fritid och föreningsliv

- Rik skoglig natur
- Badplatser
- Fiskevårdsområden
- Fiskelägen
- Naturreservat
- Salteri
- Kapell
- Kyrka
- Musikutbud
- Knallemarknad
- Bygdegård
- Vävstugor
- Utescen

Visste du att...

i Häggdånger finns Västernorrlands största alpäckafarm?
- Vi föder upp alpäckor i liten skala. I vårt "alpäckeri" fokuserar vi på utveckling av ullen genom avel. Det är i det längre perspektivet... I vardagen är det viktigt för oss att ha friska, sunda och lätthanterliga alpäckor som trivs och bidrar till att hålla landskapet öppet, säger farmens ägare, Catrin Åsén.

5. I By ligger Härnösands minsta galleri. Det är David Pettersson som visar en fotoförstoring åt gången i sitt "One Shot Gallery".

6. Mittsverigebanan ligger i Häggdångers nordligaste del. Den är ett nav för många motorintresserade och hit kommer besökare från alla delar i Sverige för olika event men även för att hyra banan.

7. Häggdångers bygdegård kan hyras eller besökas vid något av deras egna arrangemang. Samlingsplatsen rymmer över 100 personer och har en stor scen. Här bjuder föreningen in till kakfrossa, valborgsfirande, ölfestival, familjemiddagar, filmkvällar och andra evenemang. 2 aktiva vävstugor har sina lokaler i bygdegården.

8. Tillgång till tjärnar, sjöar och hav med både kommunala badplatser och små gömda pärlor.

9. Utescenen - en naturlig mötesplats på berget i Hov där skolan ligger.

10. Havsvikar med gamla fiskeläge och ett enormt utbud av havsnära upplevelser.

11. Naturreservaten Vägsjöknösen och Häggberget.

12. Fiskevårdsområde med fler än femton sjöar som sträcker sig från Häggsjön ner till havet i Byviken. Här kan man köpa fiskekort och i en av sjöarna kan man även fiska ädelfisk.

13. I Barsvikens fiskeläge finns Salteriet och ett kapell. Salteriet ordnar under sommaren egna arrangemang och det kan även hyras för egna tillställningar som till exempel bröllop och fest. I slutet av juli varje år anordnas Barsvikendagen med knallemarknad och stor utbud av fika.

14. Vid Skarpudden finns en fyr och platsen är majestätisk vid mötet med havet strax bortom.

1. Rik skoglig natur med mängder av stigar, vägar och berg som lockar till upplevelser.
2. Konstnären Emil Österholms ateljé.
3. Svenska kyrkan erbjuder ett rikt musikutbud under året både i Häggdångers kyrka samt i Barsvikens kapell.
4. Häggdångers skola ägs och förvaltas av Intresseföreningen. Skolan hyrs av kommunen för verksamhet under skolåret men privatpersoner kan hyra kvällar och helger.

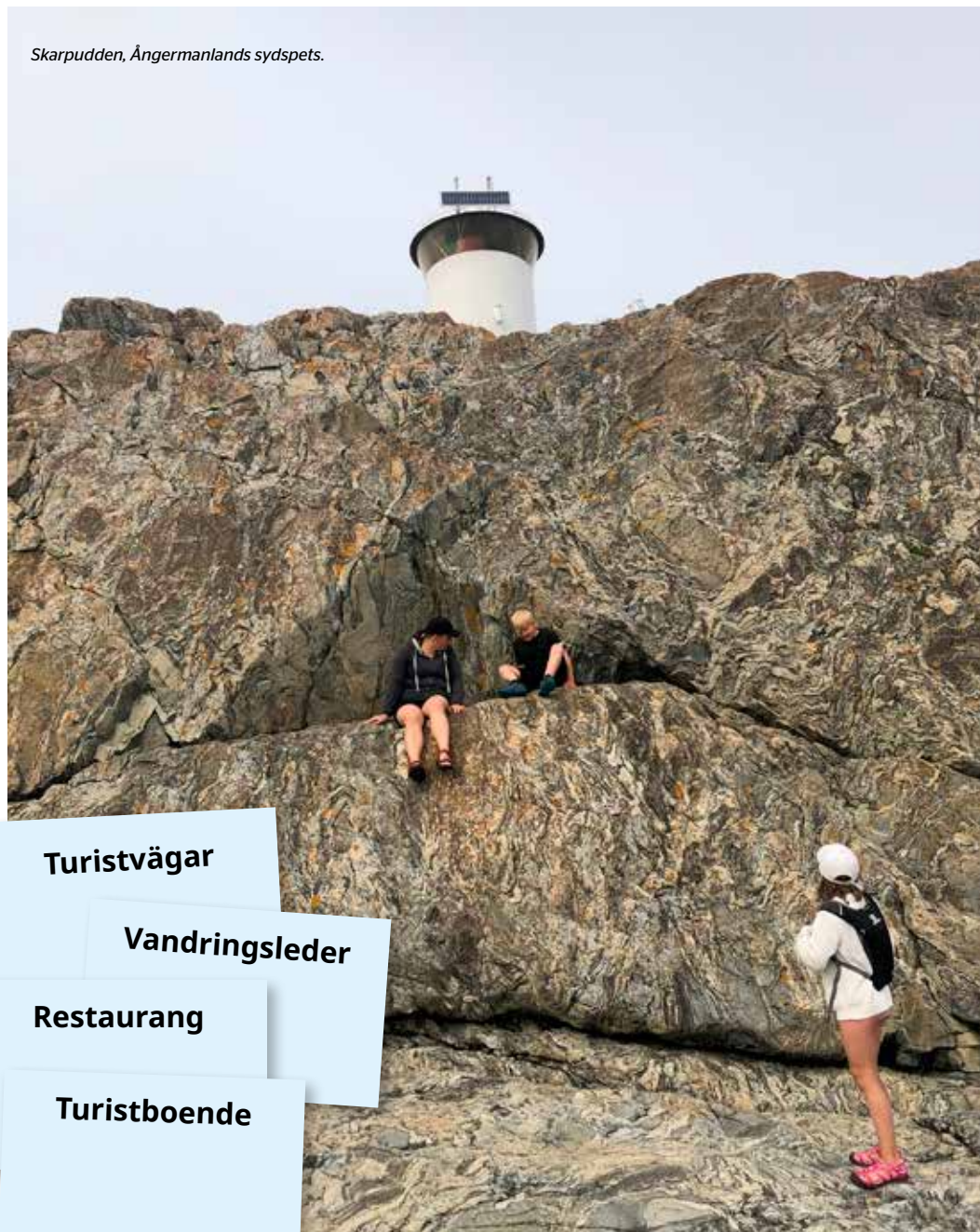
1 Besöksnäring

Häggdånger har en makalös natur som erbjuder många lättillgängliga smultronställen för de som bor eller besöker bygden. En skoglig natur lockar med promenader, svamp- och bärplockning, besök i våra naturreservat eller upptäckter av grottor och raukar. Våra insjöar bjuder på varma sommarbad, vintriga skid- och skridskoturer samt möjlighet till god fiskfångst om du köper fiskekort. Med vägar och stigar som knyts samman är det enkelt att hitta möjligheter för träning eller rekreation utifrån personliga önskemål. Givetvis är den långa kustremsan med sina oändliga vikar och klippor ett naturligt ställe att bo på och besöka.

Vi ser en stor potential att utveckla vandringsleder som knyter an till Fällebergets friluftsområde och leden mot Knivsjömalen. Det finns goda möjligheter att vandra eller cykla på stigar, skogs- och landsvägar i stora delar av vårt område för att nå Medelpads gräns vid Åvike. Idag finns en välbesökt led runt Skarpudden med fantastiskt fina vindskydd och en önskedröm skulle vara att utveckla fler sådana samlingspunkter.

Vårt vägnät som binder ihop bygden kan lätt bli underlag för turistvägar med tydlig information kring besöksmål i området. För detta behövs en inventering av vilka möjligheter som finns i området och en samordning av informationstavlor alternativt digital information. En ökad besöksnäring ger en klar utvecklingspotential för företagande i området då vi redan idag markant ökar innevånare under sommarmånaderna. Vi ser ett behov av fler boendemöjligheter, restaurang, affär eller kiosk för att möta en ökande turism samtidigt som det skulle gagna de som har fastigheter i området.

Skarpudden, Ångermanlands sydspets.

Turistvägar

Vandringsleder

Restaurang

Turistboende

2 Företagande/ samverkan

För att en bygd ska utvecklas och vara livskraftig behövs ett engagemang från dem som bor och verkar i bygden. Att skapa och bygga tillsammans är en hållbar kraft som är viktig för en levande landsbygd. I våra prioriterade områden lyftes ett behov fram av samverkan mellan företag för att tillsammans kunna erbjuda helhetsentreprenader. Det kan också vara intressant att skapa en plattform där företag tydligare blir mer synliga för varandra samt för potentiella kunder. Under arbetet har även intresse kring ett hantverkskollektiv lyfts fram.

För att företagande ska fungera är behovet stort av en fortsatt utvecklad och stabil infrastruktur som innefattar både vägar, möjlighet till resor samt digital uppkoppling. Många företagare och privatpersoner väljer att jobba hemifrån, hel- eller delvis, och då måste den digitala infrastrukturen vara hållbar.

Kanske kan drömmen om en egen lösning för hälsovård finnas i form av ett eget företag?

Vårdcentral

Bättre vägar

**Ta gemensamma
uppdrag**

**Bättre
infrastruktur
och telefoni**

3 **Mötesplats + servicepunkt**

Det är viktigt att vårda träffpunkterna – de naturliga kätten som matbutiken, macken, bygdegården, skolan eller caféet ger. Utan dessa riskerar en bygd att dras isär, att man förlorar anknytningen till både varandra och trakten. Därför behöver vi aktivt jobba med att skapa olika typer av mötesplatser.

I vår workshop lyftes önskningsningar om fler enskilda arrangemang som samlar bygden – men också ytterligare besökspunkter man skapar och underhåller för mer vardagligt nyttjande: bland annat badplatser, rastplatser och vandringsleder.

Olika typer av service lyfts också som en viktig pusselbit då det skapar tillfällen att ”springa på varandra”. Det efterfrågas exempelvis en obemannad matbutik och att skolans kök ska kunna erbjuda lunchförsäljning. Med ändrade jobb- och pendlingsvanor efter pandemin har både behov och potentiellt kundunderlag ökat.

Bygdegården i Sjö och Salteriet i Barsviken ordnar frekvent roliga och givande arrangemang – och intresseföreningen är mitt i arbetet med att skapa en mötesplats vid byskolan med en utescen och grillplats. Om byborna i Häggdånger sluter upp kring dessa initiativ kommer det ge en grogrund för fler modiga idéer i framtiden.

Servicebutik och återbrukslada

Vacker central uteplats

0-100 restaurang på skolan
Matlådor
Möten mellan åldrar

Rusta upp Grötsjöns bad
Utegym, Parkering,
Finare eldstad, lekplats

4 **Pendling + infrastruktur**

En stor del av de som bor i Häggdånger pendlar ut för att arbeta. För att detta ska vara smidigt behöver underhåll av alla våra vägar vara bra och snöröjningen fungera vintertid. Vårt vägnät består både av ett större offentligt vägnät samt många mindre vägar som sköts av olika vägföreningar genom egna lösningar. Då vägarna binder samma hela bygden, på båda sidor av E4:an, finns goda möjligheter till pendling norr och söderut. I dagsläget finns en pendlarparkering i Antjärn där bilen kan lämnas för att samåka med andra eller ta bussen som passerar på E4:an.

I framtiden ser vi gärna att den utvecklas med laddstolpar för elbilar. Bli en industrietablering aktuell i Torsboda och Kittjärn kan det också växa fram ytterligare behov av pendlingsparkering då vi ser vårt område som ett potentiellt viktigt bostadsområde. Skulle det bli aktuellt med en ombyggnation av järnvägen, med snabbare tågtider, så skulle en nystart med pendlingsstationer för resor med tåg vara en framtidsvision.

Det finns idag bussturer, med matningstrafik för elever, som är anpassade till skolornas tider samt vanligt förekommande arbetstider. Kommunen har satsat på billiga busskort för att öka det regelbundna resandet med kollektivtrafik och minska miljöbelastningen. I vår workshop lyftes önskemål kring helgtrafik och anrops turer för att bredda utbudet.

Vi ser en stor potential för besöksnäringen då vi har fina hållplatser som nås med buss i Häggdånger där havet eller skogliga naturupplevelser

är en kort promenad bort. Bussturer avgår och ankommer till resecentrum vilket knyter an till resor utifrån och där kan vi bli en viktig del av Höga kusten som en hållbar destination. Våra varierande vägar och stigar erbjuder goda möjligheter för fysiska aktiviteter eller lugn rekreation.

I många år har behovet av cykelväg till Härnösand framförts. I dagsläget finns ingen säker cykelväg utan det är E4:an från norra infarten mot Häggdånger till Fröland som är aktuellt, alternativt att cykla över Billsta och använda Stigsjövägen. Goda möjligheter finns att förlänga cykelvägen som avslutas i Fröland med en nybyggnation av cirka 3 kilometer lång väg. I dagsläget finns den sträckan inte med i kommunens gång- och cykelplan men det kan definitivt vara något för oss i bygden att arbeta för.

Organiserad samåkning

Vilket behov av bussresor finns?
Anpassa bussresor till
• Vuxna/ungdommar
• Helgtrafik

Gång- och cykelbana längs E4

Hur att göra bättre anropsstyrd busstrafik

5 Boende

Häggdånger är hett på bostadsmarknaden. Intresseföreningen har en sluten Facebookgrupp där man samlar de som aktivt söker bostad i bygden – och den är i skrivande stund snart uppe i 200 personer. Föreningen får in många förfrågningar varje år från människor som vill slå sig ner här, inte sällan relativt unga vuxna som redan har eller som planerar att skaffa barn. Bostadspriserna som råder – och den korta tid familjevänliga objekt hinner ligga ute för försäljning – är också tydliga tecken på det stora sug som finns för att få bo här.

Tyvärr avstannar den potentiella befolkningsökningen då det lagts ut få året-runt-boenden på marknaden senaste åren. Nyproduktionen står dessutom i princip still vilket naturligtvis till stor del är en fråga om ekonomi men beror också till viss del på få avstyckningar av attraktiva tomter. Här behövs samverkan mellan kommunen, markägare och andra parter för att ge förutsättningar för byggandet – något som blir av alla största vikt vid en större industrietablering i grannorten Torsboda och Kittjärn.

En rad olika idéer har de senaste åren lyfts för att få en viss rotation bland befintliga bostäder och stimulera byggandet – inte minst på den workshop som hölls inför denna LEA. Fler byggklara, attraktiva tomter samt ett aktivt stöd från kommunen gällande bygglov och avlopp har lyfts som viktiga nycklar. Kan kommunen upphandla en rabatt hos ett byggföretag för nybyggnation på landsbygden? Ett annat förslag som diskuterats är ett trygghetsboende i Hov likt det som etableras i grannbygden Stigsjö. Bostäder skulle frigöras, och det skulle ge äldre en möjlighet att få bo kvar i bygden. Med ett storkök på skolan och gemensamma aktiviteter skulle detta även kunna innebära ett stort utbyte mellan generationer.

Fler byggklara tomter

Bättre och tydligare information om bygglovsregler och regler för avlopp

Lämpliga områden för nybyggnation

Underlätta processen för nybyggnation

- 1. Vilket är ditt "smultronställe"?
- 2. Vilken service saknar du på orten?

Björn Eriksson, Härnösand

- 1. Svenskär är smultronstället!
- 2. Inget jag kan komma på, just nu.

Bengt Sandström, Svenskär

- 1. Glosanden.
- 2. Nån form av servicepunkt där man kan stanna och handla och snacka lite.

Boel Wasell, Härnösand

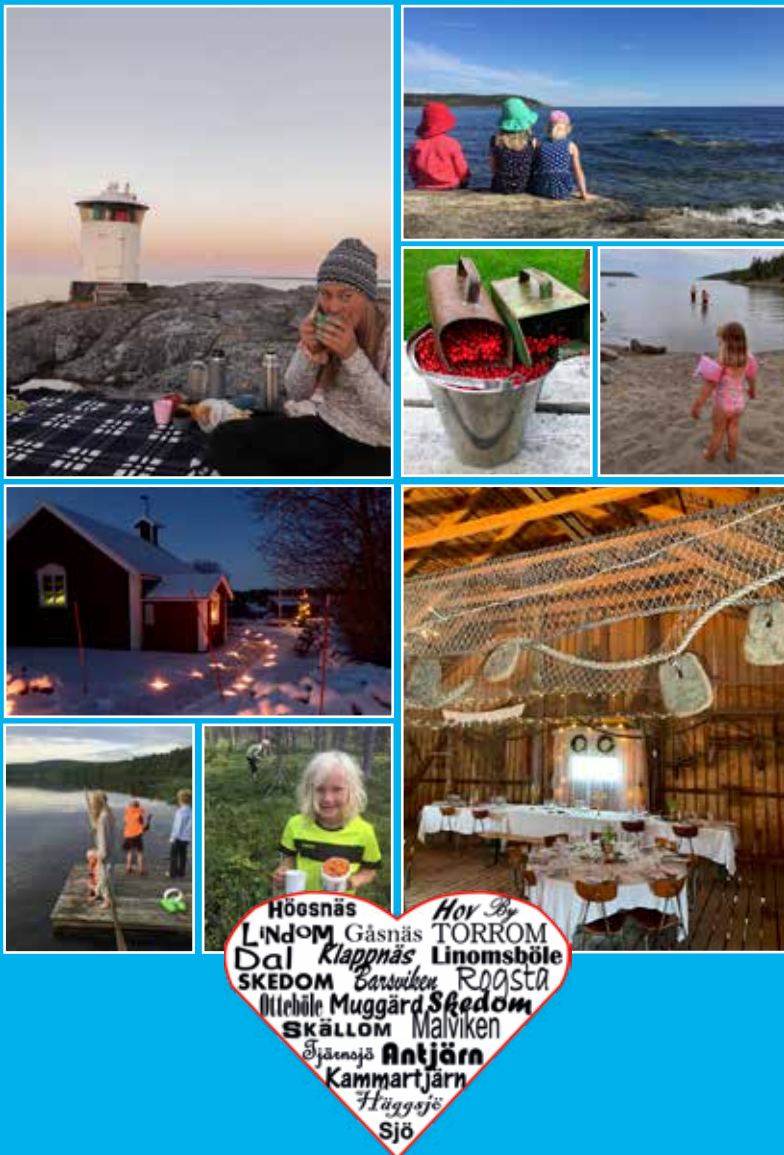
friluftscampar året runt i hängmatta.

- 1. Mitt smultronställe är Byviken
- 2. Jag saknar mobiltäckning.

Eva Andersson, Barsviken

- 1. Längst ut på Saltholmen är det fantastiskt vackert, kargt och hårda klippor som möter havet. Har aldrig mött en människa där!
- 2. Det skulle vara fantastiskt att ha en "Kajakomat" vid Salteriet.

Vill du veta mer om Häggdånger besök: www.haggdancer.se

Den Lokalekonomiska analysen är gjord i process ledd av Coompanion Västernorrland, coompanion.se